

Морське право та менеджмент: еволюція та сучасні виклики

**Матеріали
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»
АСОЦІАЦІЯ МОРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ
КОЛЕГІЯ ЮРИСТІВ З МОРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ

«Морське право та менеджмент: еволюція та сучасні виклики»

Матеріали
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса – 2025

УДК 341.225(082)

М432

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Навчально-наукового інституту морського права та менеджменту Національного університету «Одеська морська академія» від 27 травня 2025 р. (протокол № 10).

Редакційна колегія: Савінова Н.А., д.ю.н., с.н.с. (голова редколегії); Шемякін О.М., д.ю.н., проф.; Сотниченко Л.Л., д.е.н., проф.; Голубкова І.А., д.е.н., проф.; Доннікова І.А., д.ф.н., проф.; Вишневський В.Л., к.ю.н., доцент; Задоя І.І., к.ю.н., доцент; Степанов С.В., к.ю.н., доцент.

Морське право та менеджмент: еволюція та сучасні виклики: матеріали **М432** XVIII Міжнародної науково-практичної конференції НУОМА (25 квітня 2025 р.) – Одеса: НУОМА, 2025 – 215 с.

У збірник увійшли матеріали XVIII щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Морське право та менеджмент: еволюція та сучасні виклики», що відбулась в Національному університеті «Одеська морська академія» 25 квітня 2025 р.

Видання містить аналіз актуальних безпекових та організаційно-правових проблем в сфері використання Світового океану, морегосподарського комплексу та інфраструктури в сучасних умовах.

УДК 341.225(082)

© Національний університет «Одеська морська академія», 2025

© Асоціація морського права України, 2025

© Колегія юристів з морського права України, 2025

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	7
РОЗДІЛ І. МОРСЬКА БЕЗПЕКА	9
<i>Савінова Н.А.</i> ПОВОЄННІ КРОКИ НА СТАНОВЛЕННІ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ	9
<i>Палько В.В.</i> СТРАТЕГІЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	14
<i>Барінов Д.А.</i> ОСНОВНІ ЦІЛІ ТА ЗАХОДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОРТІВ	18
<i>Рабомізо Д.В.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ДІЙ РФ ЩОДО НАПАДІВ НА ТОРГОВЕЛЬНІ СУДА І ПОРТОВУ ІНФРАСТРУКТУРУ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	21
<i>Tuliakov V.O.</i> NAVIGATING CONTESTED WATERS: A LEGAL EXPLORATION OF UNCLOS, FRAGMENTATION, AND THE EXPANDING HORIZON OF HUMAN RIGHTS AT SEA	27
<i>Єфтені Н.М.</i> РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ	33
<i>Степанов С.В.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГРОЗ ТА ВИКЛИКІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	36
<i>Мезіна Л.В.</i> РОЗВИТОК МОРСЬКОГО БІЗНЕСУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	40
<i>Примачова Н.М.</i> АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ МОРСЬКОГО ТА РІЧКОВОГО ТРАНСПОРТУ ДО УМОВ ВІЙНИ	43
<i>Valuieva L.V.</i> TRANSIT SAFETY AND DATA EXCHANGE UNDER THE NCTS SYSTEM	47
<i>Ковбан А.В.</i> КОНСТИТУЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДНИК КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ	50
<i>Задоя І.І.</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЯК СКЛАДОВА МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	53
<i>Балобанов О.О.</i> ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ МОРСЬКОГО СЮРВЕЮ	56
<i>Бондаренко К.В., Некрасов Д.С.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАТРИМКИ СУДЕН	60

Палько В.І.,
кандидат юридичних наук, доцент;
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Національного університету «Одеська морська академія»

СТРАТЕГІЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Питання морської безпеки Європейського Союзу є надзвичайно актуальними на сьогоднішній день через кілька факторів.

Морська безпека є життєво важливою для Європейського Союзу та його держав-членів. Разом держави-члени ЄС утворюють найбільшу об'єднану виключну економічну зону у світі. Економіка ЄС значною мірою залежить від безпечного океану. Понад 80% світової торгівлі здійснюється морем, і близько двох третин світової нафти і газу видобувається в морі або транспортується морем. До 99% глобальних потоків даних передається підводними кабелями[1]

Морська безпека є важливою складовою частиною загальної безпеки будь-якої країни чи регіону, адже морські простори використовуються для торгівлі, військових операцій, наукових досліджень і навіть відпочинку.

Стратегію морської безпеки ЄС (EUMSS) та її План дій було прийнято у 2014 році. З того часу вони є основою для вирішення проблем безпеки на морі. Стратегія зміцнила співпрацю між цивільною та військовою владою, зокрема, за допомогою обміну інформацією, передовим досвідом та покращення оперативної координації. Це допомогло просунути управління на основі правил на морі та розвинути співпрацю між ЄС та його міжнародними партнерами з питань морської безпеки. Це зміцнило автономію ЄС та його здатність реагувати на загрози та виклики морської безпеки.

Події по всьому світу, такі як військова агресія Росії проти України, нагадують нам, що ЄС необхідно зміцнювати свою безпеку та розширювати свої можливості діяти не лише на своїй території, а й у сусідніх країнах та за їх межами.

Грунтуючись на Стратегічному компасі ЄС з питань безпеки та оборони, схваленому Європейською Радою у березні 2022 року (стратегічний компас, документ 7371/22) та Спільного повідомлення щодо морської безпеки від 10 березня 2023 року, Радою Європейського Союзу 24 жовтня 2024 була прийнята Стратегія морської безпеки ЄС (EUMSS) та План дій щодо неї (надалі-Стратегія) [2]. Ці документи спрямовані на реагування на нові виклики. Це можливість стимулювати просування сталих рішень проблем морської безпеки.

З цією оновленою Стратегією ми повною мірою використовуємо наші інструменти для переслідування наших інтересів та просування на основі

правил порядку на морі разом з нашими партнерами. Ми виконуємо наше зобов'язання щодо зміцнення ролі ЄС як глобального постачальника морської безпеки, як це передбачено у Стратегічному компасі[3].

Переглянута стратегія морської безпеки допоможе захистити вищезазначені інтереси ЄС від загрози морській безпеці, що розвиваються та зростають. Для цього ЄС активізує дії в рамках шести стратегічних цілей:

- 1) активізувати діяльність на морі;
- 2) співпрацювати з партнерами;
- 3) лідерство в обізнаності про морську сферу;
- 4) управляти ризиками та загрозами;
- 5) розширювати можливості;
- 6) навчати та тренувати.

Загальна стратегія безпеки ЄС (EUMSB) є основою для подальших дій ЄС щодо захисту своїх інтересів на морі. Мета полягає у сприянні міжнародному миру та безпеці, а також захисту вільного потоку торгівлі та свободи судноплавства, дотримуючись при цьому принципу сталого розвитку та захисту біорізноманіття. ЄС та його держави-члени будуть впроваджувати переглянуту стратегію відповідно до своїх відповідних компетенцій.

З огляду на зростаючі загрози морській безпеці, фундаментальними інтересами ЄС є:

- 1) безпека Європейського Союзу, його держав-членів, громадян та партнерів;
- 2) збереження глобального миру та стабільності, а також підтримка вільних та відкритих морських судноплавних шляхів для усіх та захищених від загроз, що виникають з боку державних та недержавних суб'єктів;
- 3) дотримання міжнародного права, зокрема UNCLOS як загальної правової бази регулювання всієї діяльності в океані та сприяння раціональному міжнародному управлінню океаном, зокрема через регіональні морські конвенції;
- 4) захист природних ресурсів і морського середовища, а також управління наслідками зміни клімату та погіршення стану навколишнього середовища, які впливають на морську безпеку.
- 5) забезпечення безпеки моряків відповідно до вимог морської Конвенції про працю та інші відповідні конвенції Міжнародної організації праці.

Оновлена Стратегія морської безпеки сприяє міжнародному миру та безпеці відповідно до міжнародних правил і принципів. Стратегію впроваджуватимуть ЄС та його держави-члени відповідно до їхніх відповідних компетенцій.

Для Європейського Союзу морська безпека має стратегічне значення, оскільки морські шляхи забезпечують зв'язок між державами-членами та є важливими для міжнародної торгівлі та економічного розвитку. Водночас ЄС стикається з низкою загроз, які можуть негативно вплинути на стабільність і безпеку регіону.

Аналіз загроз ЄС демонструє що ЄС стикається зі зростанням загроз і викликів, зокрема в морській сфері. Аналіз загроз ЄС – це комплексний та заснований на розвідувальних даних аналіз низки загроз та викликів з якими стикається або може зіткнутися ЄС у майбутньому. Аналіз регулярно оновлюється та слугує довідковою інформацією для розробки та впровадження заходів ЄС щодо безпеки та оборони.

Можна визначити основні загрози морській безпеці в ЄС:

а) геополітичні та військові загрози. Однією з головних загроз для морської безпеки ЄС є геополітична напруга, особливо в Чорному та Середземному морях. Росія продовжує агресивну політику в Криму та навколишніх акваторіях, що ускладнює ситуацію для ЄС.

б) Тероризм та нелегальна діяльність. Піратство на африканському узбережжі, нелегальні перевезення мігрантів через Середземне море, а також контрабанда наркотиків та зброї становлять додаткову загрозу. Терористичні групи можуть використовувати морські шляхи для транспортування небезпечних вантажів або для здійснення атак на морську інфраструктуру.

в) Екологічні загрози. Забруднення морських вод через нафтові розливи, промислові скиди та пластикові відходи є значними проблемами для морської екосистеми. Окрім того, зміни клімату впливають на рівень моря, створюючи додаткові виклики для прибережних територій ЄС.

г) Кіберзагрози. З розвитком технологій виникає нова загроза – кібернапади на морську інфраструктуру. Хакери можуть атакувати системи управління кораблями або морськими портами, що може призвести до серйозних економічних і безпекових наслідків. Спільні зусилля ЄС в боротьбі з кіберзагрозами включають створення спеціалізованих центрів для виявлення та запобігання кібернападам на морську інфраструктуру.

Вирішення основних загроз морській безпеці дасть ЄС можливість просувати стійкі рішення численних проблем морської безпеки з якими стикаються ЄС та міжнародна спільнота. Це також можливість посилити роль та авторитет ЄС на міжнародній арені.

Важливими є також Європейські ініціативи та стратегії для посилення морської безпеки. Європейський Союз активно працює над зміцненням морської безпеки через численні ініціативи та програми. Однією з головних стратегій є посилення співпраці між державами-членами, зокрема через обмін

інформацією та спільні патрулі. Крім того, ЄС підтримує розробку новітніх технологій для моніторингу морських кордонів, таких як безпілотні апарати та супутникові системи.

Отже, морська безпека в Європейському Союзі є однією з пріоритетних складових зовнішньої та внутрішньої безпеки регіону. Загрози, з якими стикаються країни ЄС, мають різноманітний характер і вимагають скоординованих дій на рівні всього Союзу. Для забезпечення стабільності і розвитку важливо вдосконалювати стратегії співпраці, інвестиції в технології моніторингу та розв'язання екологічних проблем, адаптація до нових кіберзагроз також є важливою частиною роботи ЄС у забезпеченні безпеки на морі.

Список використаних джерел:

1. Удосконалена Стратегія морської безпеки ЄС для реагування на мінливі морські загрози. Європейська комісія. Брюссель, 10.3.2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023JC0008>
2. Стратегія морської безпеки (EUMSS) та її План дій, схвалені Радою ЄС 24 жовтня 2023 року. (OR. en) 14280/2. URL: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/ocean/blue-economy/other-sectors/maritime-security-strategy_en
3. Josep Borrell. High Representative/Vice-President. Maritime Security: EU updates Strategy to safeguard maritime domain against new threats. Brussels, Mar 10, 2023. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1483